

LUTKOVNA KRITIKA

Več vprašanj kot odgovorov

Sanje o zvezdi, Lutkovno gledališče Maribor

BARBARA GAVEZ VOLČJAK

Nova uprizoritev v Lutkovnem gledališču Maribor vsekakor vzbudi mešane občutke. Z njo so se ustvarjalci znova podali na polje visokoumetniške estetizacije konkretne teme in odprli številna kulturološka, filozofska in poetološka vprašanja. Temeljiti odgovori nanje bi tvorili že majhen esej, zato naj zadošča, da nakažemo bistvo vprašanj, odgovore nanje pa bo našel vsak bralec tega zapisa zase po ogledu predstave.

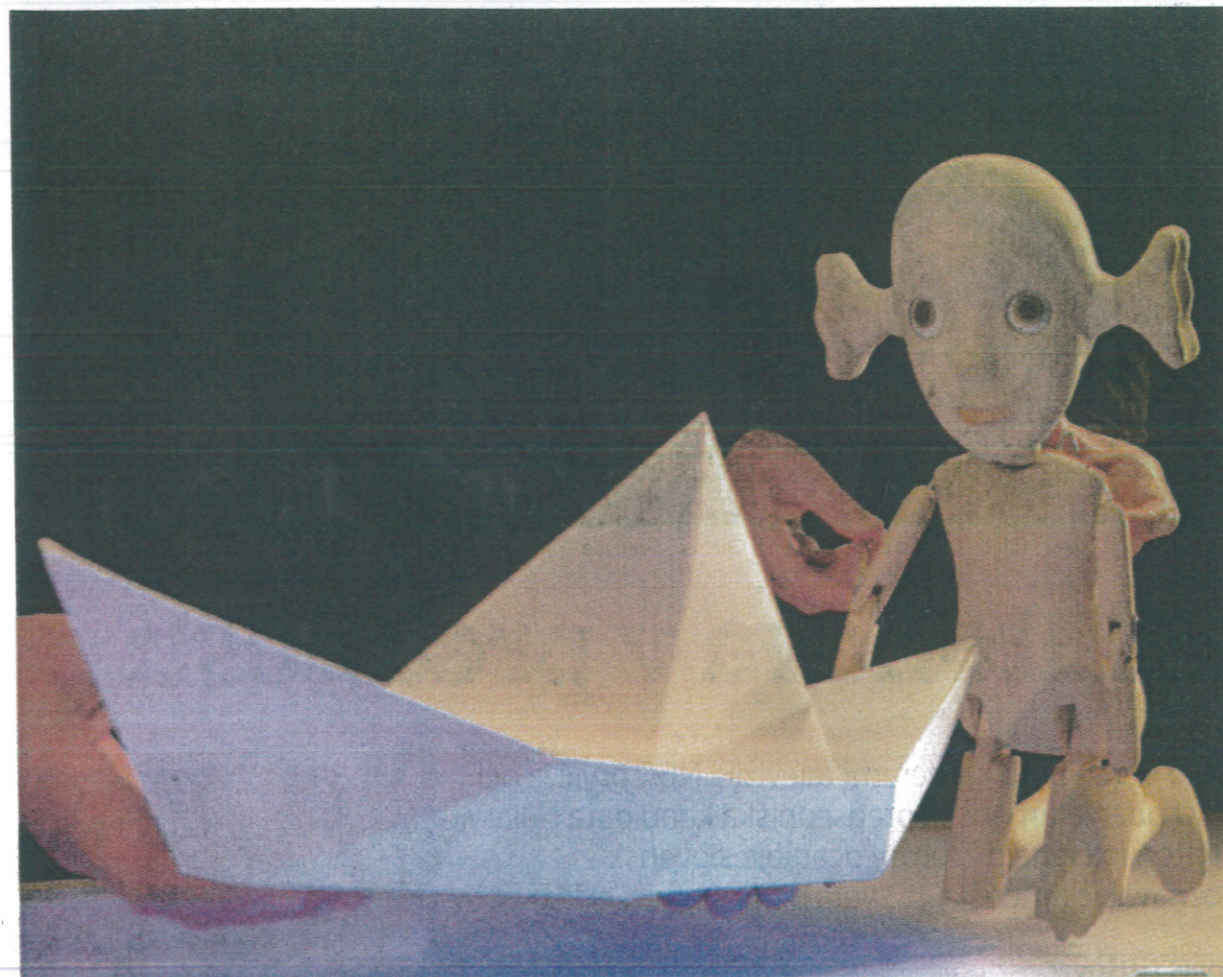
Režijsko in vizualno je predstava umeščena v čas nastanka izhodiščne zgodbe, torej Dickensovo Anglijo v sredini 19. stoletja. Res je sicer, da je tematika - smrt bližnjega - nadčasovna in tako prisotna, da ne zdržijo niti pomisleki o napredku medicine v 150 letih. Ljudje še vedno umirajo tudi nepričakovano, v mladosti in zaradi neozdravljivih bolezni. Prestavitev v viktorijansko obdobje je zgolj nujen potujitveni moment, ki prepreči množično smrkanje v dvorani. Pa vendar se zdi, da le redko smrt postane osrednji motiv dogajanja, pogosteje je le njegova posledica. Kaj je namen obravnave smrti v umetnosti, sploh otrokom? Še odrasli jo večinoma težko racionaliziramo, z njo se soočimo samo, ko smo primorani, kaj šele, da bi se z njo sprijaznili, dokler ni neizogibno. Razlagati jo otrokom se zdi z vidika razvojne psihologije samoumevno in neizogibno, a razlagati jo z metodami iz Dickensovega časa učinkuje nekoliko anahronistično.

Na tem mestu se odpira drugo vprašanje: kaj danes najdemo pri Dickensu? Kaj daje umetnosti njeno nadčasovno, univerzalno vrednost, vsaj v okviru enega kulturnega kroga? Eno od meril je gotovo obravnavana tematika, sploh večna vprašanja, ki jih na začetku zastavlja tudi oba otroška lika v predstavi, deček in deklica. Kam teče potok? Kako dihajo ribe? Zakaj cvetijo rože? Otroci so danes najbrž enako

radovedni kot v viktorijanski dobi, le načinov za pridobivanje odgovorov imajo več. Vendar to ne pomeni, da je vsak način dober. Tematizacija smrti v okolju, kjer pričakujejo prijetno, zabavno doživetje, pušča globlje vtise.

In že se odpira tretje vprašanje: v kakšni obliki prikazati temačno snov? Oblika je v uprizoritvi zvesta vsebini, zato prav vse ravni izvedbe - likovna podoba, dikcija, glasba, svetloba - tvorijo konsistentno celoto. Preprosta minimalistična scena je likovno izčiščena, na njej ni ne odvečnih ne manjkajočih elementov. Večji prizori so izvedeni v tehniki senčnega gledališča z jasnim zavedanjem njegovih prednosti in omejitev. Igralke v črnih viktorijanskih kostumih poudarjajo resnost in temačnost, njihovi podobi sledi slovesna dikcija pripovedovalke, nekoliko živahnosti je režiser dovolil le pri animaciji lutk otrok. Vendar so te nekako prisiljene vzbujati vtis resnobnosti že zaradi svoje materialne izvedbe: izrezljane lesene ročne lutke, v gibanju omejene zgolj na (četudi precizne in dosledno izpeljane) premike v sklepkih, pač ne morejo poosebljati neugnanih, kuštravih in živopisnih otročaje, kakršnih smo sicer navajeni v lutkovnih predstavah. Namesto tega pa zelo pristno prikazujejo otroka viktorijanske dobe, ko so otroke pravzaprav prvič v zgodovini začeli obravnavati kot samostojna bitja.

Vzdušje predstave zaokroža še baladna glasba, ki spremlja pojavljanje narave v interakciji s človekom. Umirjeni akordi se stopnjujejo do forte finala ob zaključnem prizoru vzpenjanja na nebo v zvezdi. Tako kot se ta rešitev ob trenutnem stanju znanosti zdi bolj odprti konec kot dokončen odgovor, najbrž tudi uprizoritev Sanje o zvezdi vzbuja več vprašanj kot odgovorov. To pa je navsezadnje ena od primarnih nalog umetnosti.

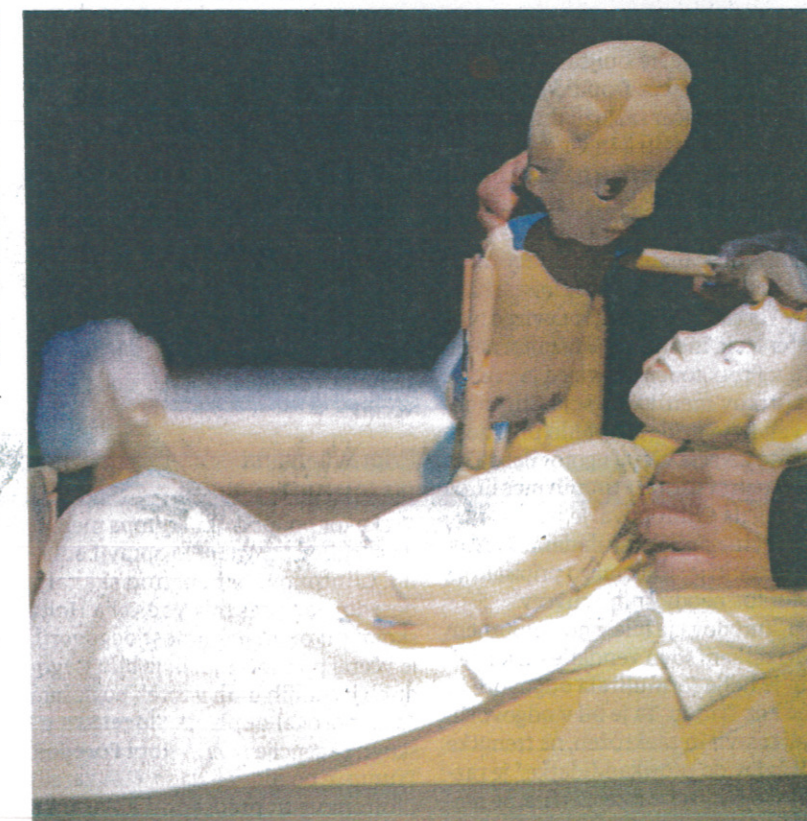

Predstava pristno prikazuje otroka viktorijanske dobe, ko so otroke sploh začeli obravnavati kot samostojna bitja. Foto: LGM

Kolofon uprizoritve

Po motivih kratke zgodbe Charlesa Dickens: Sanje o zvezdi. Režiser, avtor priredbe in likovne podobe: **Silvan Omerzu**; avtor glasbe: **Matija Krečič**; dramaturginja: **Katarina Klančnik Kocutar**; lektorica: **Metka Damjan**; igralke: **Metka Jurc, Barbara Jamšek, Elena Volpi**. Premiera 22. septembra.

Tematizacija smrti v okolju, kjer otroci pričakujejo prijetno, zabavno doživetje, pušča globlje vtise

Preprosta minimalistična scena je likovno izčiščena, na njej ni ne odvečnih ne manjkajočih elementov. Foto: LGM